

بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و سبک مدیریت کلاس معلمان مدارس دوره ابتدایی

چنور محمدمرادی¹

افشین صلاحیان²

حسن غریبی³

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و سبک مدیریت کلاس معلمان مدارس دوره ابتدایی انجام شد جامعه آماری شامل کلیه معلمان مدارس ابتدایی شهر بوکان که تعدادشان برابر بود با 584 نفر. بدین منظور 123 نفر از این معلمان با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه آماری به روش دسترس انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه های سبک مدیریت کلاس امین ایزدی و ذهنیت فلسفی کمیلی استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده های آماری از ضریب همبستگی استفاده شد. نتایج نشان داد که ضریب همبستگی بین ذهنیت فلسفی و سبک های مدیریت کلاس معنی دار می باشد و ذهنیت فلسفی به صورت مستقیم با سبک های مدیریت کلاس رابطه مثبت و معنی داری دارد.

واژه های کلیدی: ذهنیت فلسفی ، سبک مدیریت ، معلمان

طرح مساله:

امروزه روش های نوین در تدریس بر مبنای نظریه ها و پژوهش های تربیتی ارائه شده است تا به کمک آنها معلم بتواند این فرآیند را هرچه بهتر به سوی کسب اهداف آموزشی سوق دهد اما موفقیت و کارایی این روش ها مستلزم فراهم بودن شرایط مناسب

¹ کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی ، دانشگاه پیام نور ، تهران، ایران

² استادیار گروه روان شناسی عمومی، دانشگاه پیام نور ، تهران، ایران

³³ استادیار گروه روان شناسی عمومی، دانشگاه پیام نور ، تهران، ایران

کلاسی است یعنی فراهم بودن حد مطلوبی از آرامش؛ پذیرش و همراهی دانش‌آموزان با معلم مدیریت کلاس درس فرایندی چرخشی است که شامل طراحی پیشرفته، اجرا، ارزیابی در طول اجرا و ارزیابی نهایی هست و عوامل مربوط به فراگیران و محیط آنها را در نظر گرفته، موجب پیشرفت در فعالیت‌های انجام‌شده برای یادگیری فراگیران در کلاس می‌شود. سبک مدیریت کلاس عبارت است از کلیه تلاش‌های معلم برای سرپرستی فعالیت‌های کلاس که شامل تعاملات اجتماعی، رفتار دانش‌آموزان و یادگیری است (ولفگانگ و گلیکمن¹، 1986). در پاره‌ای از تعریف‌ها نیز سبک مدیریت، شیوه‌ای است که معلم برای کنترل دانش‌آموزان به کار می‌برد (ارشد داهار، احمد، نایواز، اوردر و زمان²، 2010). از نظر ولفگانگ (1995) سه نوع سبک مدیریت کلاس وجود دارد که عبارت‌اند از: سبک غیرمداخله‌گر³ (واگذاری مسئولیت‌ها به دانش‌آموزان و فرصت بیشتر برای تعامل آزاد در کلاس و پیروی آنها از علایق شخصی خود)، تعامل‌گرا⁴ (کنترل و انضباط در سایه تعامل میان دانش‌آموز و معلم و سهیم شدن دانش‌آموزان در برنامه‌ریزی و سازماندهی کلاس) و مداخله‌گر⁵ (تأکید بر اعمال کنترل و نظارت بیشتر بر فعالیت‌ها و رفتار دانش‌آموزان و تأکید بر قوانین و انضباط کلاس) (آربانپور، عزیزی و دیناروند، 1392).

با توجه به اینکه مدیریت جامع کلاس، میزان اشتغال دانش‌آموزان در فعالیت‌های برنامه‌درسی را افزایش می‌دهد؛ از این رو بسیار مهم است که معلمان از مهارت‌های تدریس و سبک‌های مدیریت کلاس به خوبی بهره‌مند باشند. بر پایه نظر بیشتر معلمان، اگر مدیریت کلاس به خوبی انجام نگیرد، حتی اگر آنها به خوبی از مهارت‌های تدریس برخوردار باشند باز هم برقراری ارتباط در جریان تدریس مختل می‌شود و آنان قادر به آموزش و دانش‌آموزان نیز قادر به یادگیری نخواهند بود و معلمان از این امر بیمناک هستند (کانتر،

1. Wolfgang & Glicman

2. Arshad Dahar, Amad Faize, Niwaz, Athae Husain & Zaman

3. non-interventionist

4. interactionist

5. interventionist

جورگن و کالیر،⁶، 2007). عدم مدیریت صحیح کلاس موجب اختلال در یادگیری کلیه دانش‌آموزان می‌شود و دانش‌آموزان زمان بیشتری را برای یادگیری از دست می‌دهند به گونه‌ای که معلمان بیش از 50 درصد زمان کلاس خود را صرف مدیریت رفتار دانش‌آموزان و کنترل کلاس می‌کنند (آدیمو²، 2012).

از ویژگی‌های نظام‌های آموزشی پویا می‌توان به وجود عناصر خلاق و منطقی در آنها اشاره کرد و معلمی را می‌توان دارای تفکر منطقی خواند که دارای ذهنیت فلسفی باشد. ذهن فلسفی فرد را می‌توان از طرز تفکر، نحوه برخورد با مسائل و گرایش و خصوصیات فکری او شناخت که در جنبه‌های مختلف رفتارش به چشم می‌خورد (دمرچیلی و رسول نژاد، 1394). ذهنیت فلسفی یا همان طرز تفکر صحیح علمی، عبارت است از «توانایی‌ها و ویژگی‌های ذهن که فرد را در تفکر صحیح کمک می‌نماید و او را به داشتن قضاوت‌های صحیح، عادت می‌دهد» که شامل سه بعد جامعیت، تعمق و انعطاف‌پذیری است (اسمیت، 1391). ذهنیت فلسفی فرد در طرز تفکر، نحوه برخورد با مسائل و گرایش و خصوصیات فکری وی قابل مشاهده است. ذهن فلسفی به فرد بینش و دانشی می‌دهد تا بتواند در مواجهه با مسائل از تنگ‌نظری، خودمحوری و یک‌جانبه‌نگری مصون بماند و همچنین به او کمک کند تا با شناخت و معرفت لازم درباره امور به طور منطقی تصمیم بگیرد (میرزامحمدی، نوروزی و یوزباشی، 1392). داشتن ذهنیت فلسفی می‌تواند سبک مدیریت کلاس درس و سبک تصمیم‌گذاری معلم را تحت تأثیر قرار دهد. به عبارتی دیگر معلمانی که ذهنیت فلسفی بالایی داشته باشند و مبنای تصمیم و تدریس خود را در محیط کلاس بر پایه ژرفای اندیشه بگذارند مسلماً دانش‌آموزانی خلاق در محیط کلاس درس پرورش می‌یابند. تفکر صحیح و منطقی معلمان در محیط کلاس را می‌توان منوط به داشتن ذهنیت فلسفی او دانست. بنابراین معلمان برخوردار از ذهن فلسفی با فراهم آوردن فرصت‌های یادگیری و ترتیب دادن مواد آموزشی برای ایجاد موقعیت یادگیری، اقدام می‌کنند و از این راه، زمینه پرورش

---

¹. Kunter, Jürgen Baumert. & Köller

². Adeyemo

تفکر و رشد همهجانبه دانش‌آموزان را فراهم می‌آورند. بنابراین با توجه به آنچه گفته شد این پژوهش در صدد پاسخ به این سوال است که آیا ذهنیت فلسفی می‌تواند سبک مدیریت کلاس معلمان دوره ابتدایی را پیش بینی کند؟

2- بدنه اصلی مقاله:

مرور پژوهش‌های انجام گرفته در این زمینه نشان دهنده اهمیت موضوع می‌باشد. پوپا و دهقان (1395) در پژوهشی به بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی با فلسفه آموزشی و کیفیت زندگی کاری دانشجومعلم‌ان دانشگاه تهران پرداختند. یافته‌ها نشان داد که میانگین ذهنیت فلسفی دانشجومعلم‌ان در سطح معنی‌داری 01/0 پایین‌تر از حد متوسط بوده و تنها بعد جامعیت بالاتر از حد متوسط بود. میانگین فلسفه آموزشی در بین دانشجومعلم‌ان بالاتر از حد متوسط قرار گرفت و نیز فلسفه آموزشی غالب در بین آنان، پیشرفت‌گرایی بود. میانگین کیفیت زندگی کاری نیز برابر با حد متوسط ارزیابی شد اما ابعاد پرداخت منصفانه و کافی و قانون‌گرایی در سازمان، پایین‌تر از حد متوسط قرار داشتند. پیری و فرهادی (1397) در پژوهشی به بررسی رابطه سبک‌های تفکر، سبک‌های تدریس و مدیریت کلاس اعضای هیأت علمی دانشگاه ارومیه پرداختند. نتایج نشان داد از بین انواع سبک‌های تدریس، سبک تدریس خیره به طور معنی‌داری می‌تواند سبک مدیریت کلاس را پیش‌بینی کند. همچنین مشخص شد که سبک تدریس می‌تواند به میزان 10 درصد سبک مدیریت را پیش‌بینی کند. همچنین سبک تفکر می‌تواند به میزان 8/2 درصد قدرت پیش‌بینی-کنندگی سبک مدیریت را افزایش دهد. هژبری و شفیع‌زاده (1396) در پژوهشی به بررسی رابطه سبک مدیریت کلاس مبتنی بر خلاقیت با کیفیت زندگی در مدرسه و اضطراب دانش‌آموزان پرداختند. ضریب همبستگی بین سبک مدیریت کلاس تعامل‌گرا و اضطراب دانش‌آموزان برابر با 41/0- به دست آمد که در سطح 99- درصد معنادار بود. علاوه بر این ضریب همبستگی بین سبک مدیریت کلاس تعامل‌گرا و کیفیت زندگی در مدرسه دانش‌آموزان برابر با 529/0 به دست آمد که در سطح 99 درصد معنادار است.

روش پژوهش با توجه به نوع رابطه متغیرها، از نوع همبستگی است و از آنجا که با استفاده از پرسشنامه و در یک برهه زمانی خاص اطلاعات را گردآوری میکند پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر را تمامی معلمان ابتدایی شهر بوکان تشکیل دادند. با توجه به آمار گرفته‌شده از کارشناس آموزش ابتدایی شهر بوکان تعداد کل معلمان ابتدایی برابر با 584 نفر است که از این تعداد 156 نفر آقا و 428 نفر خانم بودند. به منظور برآورد حجم نمونه در این پژوهش از فرمول کوکران استفاده شده با توجه به فرمول حجم نمونه 123 نفر تعیین شد. روش نمونه‌گیری روش نمونه‌گیری در دسترس بود. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه های سبک‌های مدیریت کلاس امین یزدی و عالی (۱۳۸۷) و پرسشنامه ذهنیت فلسفی کمیلی (1381) بود. پرسشنامه سبک مدیریت شامل ۲۵ سؤال در سه مقیاس (مدیریت رفتار، افراد و آموزش) است. مدیریت آموزش ۱۳ سؤال، مدیریت افراد ۸ سؤال و مدیریت رفتار شامل ۴ سؤال می‌باشد. نمره کل سبک مدیریت کلاس از جمع این سه مقیاس به دست می‌آید. پاسخ‌ها نیز در یک مقیاس چهارگزینه‌ای تهیه شده است (همیشه، معمولاً تا اندازه‌های، هرگز). نمره‌گذاری پرسشنامه در مقیاس فاصله‌ای به شرح زیر است: هرگز = ۱، تا اندازه‌های = ۲، معمولاً = ۳ و همیشه = ۴. نمره‌گذاری برای سؤالات ۳، ۴، ۹، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۲، ۲۴ معکوس می‌باشد. نمرات در طیفی از ۲۵ تا ۱۰۰ قرار دارند، نمره بالا در این طیف نشانگر سبک مداخله‌گرا و نمره پایین نشانگر سبک غیرمداخله‌گرا می‌باشد. سبک تعامل‌گرا نیز در نقطه میانی این طیف بین دو سبک دیگر قرار دارد. این پرسشنامه برای اولین بار در ایران به وسیله امین یزدی و عالی (۱۳۸۷) بر روی معلمان اجرا شده و هنجاریابی و اعتباریابی آن نیز توسط آنها صورت گرفته است. روایی پرسشنامه سبک مدیریت کلاس به دو روش محاسبه شده است: الف) کسب نظر متخصصان درباره صحت گویه‌ها و هماهنگی با ابعاد متغیر که در مجموع با توجه به فراوانی پاسخ‌های مناسب، درستی گویه‌های پرسشنامه تأیید شد. ب) اجرای تحلیل عاملی بر روی داده‌های حاصل از اجرای پرسشنامه جهت بررسی روایی سازه: این تحلیل مشخص کرد که همه گویه‌های پرسشنامه روی عوامل دارای بار عاملی می‌باشند. میزان روایی پرسشنامه سبک مدیریت کلاس ۷۰٪ و پایایی آن ۶۸٪ برآورد شده است.

پرسشنامه ذهنیت فلسفی (P.M)¹ کمیلی (1381) به منظور تعیین میزان ذهنیت از مدیران بر اساس خصوصیات تفکر فلسفی اسمیت (1991) و مجموعه سؤالات طرح شده جهت تعیین میزان ذهنیت فلسفه مدیران مندرج در مجله تدبیر تهیه شده است که شامل ۴۲ سؤال ۴ گزینه‌ای با گزینه‌های تقریباً همیشه، بعضی مواقع، به ندرت و هرگز است و دارای سه خرده‌مقیاس جامعیت، تعمق و انعطاف‌پذیری می‌باشد. روایی محتوایی این آزمون بنا به نظر متخصصان مورد تأیید است و با توجه ضریب اعتبار به دست آمده آزمون دارای یکی از شواهد روایی سازه است. ضریب اعتبار این آزمون با استفاده از روش آلفای کرونباخ معادل 85/0 گزارش شده است. برای اجرای پژوهش از دانشگاه محل تحصیل معرفی‌نامه جهت ارائه به اداره آموزش و پرورش بوکان دریافت نموده و پس از شرح اهداف پژوهش و هماهنگی‌های اداری، دو پرسشنامه سبک‌های مدیریت کلاس نگرش تفکر انتقادی کالیفرنیا به صورت آنلاین در اختیار معلمان مقطع ابتدایی قرار داده شد. در تجزیه و تحلیل داده‌ها برای بررسی ویژگی‌های نمونه از توزیع‌های فراوانی و شاخص‌های مرکزی و پراکندگی و در بخش استنباطی از همبستگی پیرسون استفاده شد. جدول شماره 1 میانگین و انحراف استاندارد متغیر ذهنیت فلسفی را نشان می‌دهد. در بین مؤلفه‌های ذهنیت فلسفی مؤلفه جامعیت با میانگین 81/48 بالاترین میانگین را دارد.

جدول 1: میانگین و انحراف استاندارد ذهنیت فلسفی

انعطاف‌پذیری	تعمیق	جامعیت	
123	123	123	تعداد
36.26	37.76	48.81	میانگین
4.561	4.360	4.408	انحراف استاندارد

جدول شماره 2 میانگین و انحراف استاندارد متغیر سبک‌های مدیریت را نشان می‌دهد. در بین مؤلفه‌های سبک‌های مدیریت مؤلفه مدیریت آموزش با میانگین 46/44 دارای بالاترین میانگین است.

¹. Philosophical Subject

جدول 2: میانگین و انحراف استاندارد سبک‌های مدیریت

مدیریت رفتار	مدیریت افراد	مدیریت آموزشی	تعداد
123	123	123	میانگین
12.178	27.073	44.4634	انحراف استاندارد
1.5525	3.0140	4.08173	

جدول شماره 3 ماتریس همبستگی ذهنیت فلسفی با سبک‌های مدیریت کلاس را نشان می‌دهد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بین تمامی مؤلفه‌های ذهنیت فلسفی و سبک‌های مدیریت کلاس رابطه مثبت و معناداری در سطح $p < 0.01$ وجود دارد.

مدیریت افراد	مدیریت آموزش	انعطاف‌پذیری	تعمیق	جامعیت		
				1	همبستگی	جامعیت
			1	.799**	همبستگی	تعمیق
		1	.823*	.706**	همبستگی	انعطاف‌پذیری
	1	.581**	.717*	.844**	همبستگی	مدیریت آموزش
1	.810**	.837**	.754*	.830**	همبستگی	مدیریت افراد
.785**	.742**	.630**	.646*	.763**	همبستگی	مدیریت رفتار

جدول 3: ماتریس همبستگی ذهنیت فلسفی با سبک‌های مدیریت

نتایج نشان داد که بین ذهنیت فلسفی و مدیر کلاس ارتباط وجود دارد. این نتایج با یافته‌های پژوهشهای بخشایش (1392)، طالبی و

مرادخانی(1396) که نشان دادند بین ذهنیت فلسفی و سبک مدیریت کلاس معلمان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و طالبی و آزاداندیش(1396) و اوریم و همکاران(2009) که نشان دادند بین ذهنیت فلسفی و سرمایه‌های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان رابطه معنی‌داری وجود دارد همخوانی دارد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت یکی از ویژگی‌های منحصربه‌فرد انسان در میان تمامی موجودات برخورداری از نیروی تفکر و مسئولیت ناشی از آن است؛ زیرا بر اساس قدرت تفکر و برخورداری از نیروی اراده و تصمیم‌گیری، مسئولیت انتخاب و عمل بر عهده انسان گذاشته شده است. همچنین به هر میزان که بتوان از قدرت تفکر استفاده کرد به همان نسبت احتمال موفقیت و پیشرفت افزایش می‌یابد؛ بنابراین باور کردن تفکر افراد، یکی از اهداف آموزش‌وپرورش است. چنانچه اسمیت(1991) اشاره می‌کند داشتن ذهنیت فلسفی در مدیران تأثیر قابل‌ملاحظه‌ای در روحیه معلمان دارد و وقتی مدیران جامعیت، تعمق و انعطاف‌پذیری را در برخورد با مسائل نشان می‌دهند معلمان احساس می‌کنند که آسان‌تر می‌توانند با وی تفاهم برقرار سازند. این امر می‌تواند برای معلمان و دانش‌آموزان نیز صادق باشد و معلمان به عنوان رهبران کلاس درس زمانی که در فرایند تدریس خود به عنوان فردی که از ذهنیت فلسفی برخوردار است می‌تواند به شیوه مناسب در تدریس عمل کند. چنین معلمی می‌تواند سبک‌های مناسب و درخور یادگیری شاگردانش را به کار ببرد و از آن را کلاس درس خود استفاده کند. تدریس به عنوان یکی از ارکان اصلی فرایند آموزشی تلقی می‌گردد که در کارایی نظام آموزشی نقشی مؤثر ایفا می‌کند و در این میان اگر معلم با اصول و مبانی و هدف‌های تدریس، ویژگی‌های دانش‌آموزان و نیازهای آنان آشنا نباشد، هرگز نمی‌تواند به عنوان مربیان و مسئولین تعلیم و تربیت، در جامعه به خوبی ایفای نقش کنند. درواقع اثربخشی هر تدریسی نیازمند انعطاف‌پذیری، انرژی و تعهد حرفه‌ای می‌باشد.

نتیجه گیری:

امروزه نظام‌های آموزشی باید دارای افرادی باشند که خلاق، مبتکر و منطقی بوده تا بتوانند در درک دنیای پیچیده امروز موجودی توانمند باشند و اصلاح بهبود عملکرد فراگیران را در راستای بهبود اهداف آموزشی فراهم نمایند. به جرأت و اطمینان می‌توان گفت که ضمانت اجرای هرگونه اصلاح و پیشرفت در وضع آموزش و پرورش کشور، به نحوه تفکر معلمان در کلاس درس و عملکرد آنهاست که وابسته یادگیری دانش‌آموزان است. کلاس درس به عنوان نقطه قوت فعالیت‌های آموزشی و تربیتی است و این امر هم محرز است که دانش‌آموزان محیط کلاس بایستی در موقعیت‌هایی قرار گیرند تا بتوانند برای آنچه که در دوروبر آنها اتفاق می‌افتد آمادگی داشته باشند. بر این مبنای اگر در کلاس درس مدیریت جامع کلاس به صورت هوشمندانه اختیار شود مسلماً، میزان اشتغال دانش‌آموزان در فعالیت‌های برنامه درسی نیز افزایش می‌یابد، از این رو بسیار مهم است که معلمان از سبک‌های مدیریت کلاس به خوبی بهره‌مند باشند. بر پایه این نظر بیشتر معلمان، اگر مدیریت کلاس به خوبی انجام نگیرد، حتی اگر آنها به خوبی از مهارت‌های تدریس برخوردار باشند باز هم برقراری ارتباط در جریان تدریس مختل می‌شود و آنان قادر به آموزش و دانش‌آموزان قادر به یادگیری نخواهند بود و معلمان از این امر بیمناک هستند.

. از دیدگاه صاحب‌نظران، مدیریت کلاس درس، شامل جنبه‌های بسیاری می‌شود، از جمله مدیریت فضا، زمان، فعالیت‌ها، مواد آموزشی، ارتباطات اجتماعی و رفتار دانش‌آموزان؛ بنابراین این مفهوم با طیف گسترده‌ای از فعالیت‌های بر عهده گذاشته شده معلم در کلاس درس، مرتبط است. از سوی دیگر برای اینکه نظام‌های آموزشی با تغییر و تحولات جهانی و حفظ بقای آن سازگار باشند به کار بردن ذهنیتی فلسفی ضروری می‌نماید. با ایجاد جوی فلسفی، معلم با ایجاد انگیزه و دانشی که دارد می‌تواند محیط مدرسه را به جو آموزنده و سازنده برای اعتلای روزافزون شایستگی عملکرد شاگردان تبدیل کند. استفاده از ذهنیت فلسفی توسط معلم می‌تواند در برخورد با مسائل و مشکلات مدرسه و محیط کلاس از خودمحوری، یکجانبه‌نگری و جمود فکری مصون بماند و همچنین

می‌تواند با ارائه راهکارهای تازه و جدید بر مسائل آموزشی فائق آید و آموزش را در مسیر صحیح خود هدایت نماید.

منابع:

امین یزدی، امیر، و عالی، آمنه. (1387). بررسی تأثیر سبک‌های مدیریت کلاس بر رشد مهارت‌های فراشناختی دانش آموزان. فصلنامه مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی، سال نهم، شماره 1، 73-91.

بهرنگی، محمدرضا. (1394). مدیریت آموزشی و آموزشگاهی. تهران: کمال تربیت

هژبری، امیر، و شفیع زاده، حمید. (1396). رابطه سبک مدیریت کلاس مبتنی بر خلاقیت با کیفیت زندگی در مدرسه و اضطراب دانش آموزان. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، 7(3)، 107-132. SID. <https://sid.ir/paper/223346/fa>

طالبی، سعید و آزاداندیش، عصمت، (1396) رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان، کنفرانس ملی پژوهش های نوین ایران و جهان در روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی، شیراز، <https://civilica.com/doc/751547>، اسمیت، فلیپجی (1391) ذهنیت فلسفی در مدیریت آموزشی، ترجمه محمدرضا بهرنگی، تهران: انتشارات کمال تربیت.

طالبی، سعید و مرادخانی، غدرا، 1396، بررسی ارایه مدل ساختاری تأثیر ذهنیت فلسفی بر مدیریت کلاس درس (نمونه موردی: معلمان مقطع ابتدایی منطقه 14 تهران)، کنفرانس ملی پژوهش های نوین ایران و جهان در روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات

اجتماعی، شیراز، <https://civilica.com/doc/751152>

پیری، موسی؛ پورفرهادی، لطیف. (1397).

رابطه سبک‌های تفکر و سبک‌های تدریس با مدیریت کلاس (مورد مطالعه: استادان دانشگاه ارومیه)؛ نامه آموزش عالی بهار - شماره 41 رتبه علمی-ترویجی (وزارت علوم) / (23) ISC صفحه - از 89 تا 111 محمدی پویا، سهراب و دهقان، مرضیه. (1395). بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی با فلسفه آموزشی و کیفیت زندگی کاری دانشجو معلمان (مطالعه موردی: دانشگاه تهران. نوآوری های مدیریت آموزشی، 11(4)، 105-120.

آریاپوران، سعید، عزیز، فرامرز و دیناروند، حسن. (1391). رابطه ی سبک مدیریت کلاس معلمان با انگیزش و پیشرفت ریاضی

دانش‌آموزان پنجم ابتدایی. روان شناسی مدرسه و آموزشگاه، 2(1)، 41-23
doi: d-2-1-91-11-2

میرزاحمدی، محمدحسن، نوروزی، محمد، و یوزباشی، علیرضا. (1392). بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی با خلاقیت سازمانی کارکنان مرکز آموزش مدیریت دولتی. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، 3(2)، 149-129. SID. <https://sid.ir/paper/223265/fa>

Adeyemo, S. A. (2012). The relationship between effective classroom management and students' academic achievement. *European Journal of Educational Studies*, 4(3), 367-381.

Aminyazdi, A., & Ali, A. (2008). The effect of teacher characteristics on classroom management style. *Journal of education*, 24(1), 103-135. (In Persian).

Bakhshayesh, A.R., & Azarniyad, A. (2012). Relationship between Principals' Leadership Styles and Teachers' Job Satisfaction and Mental Health.

Evrin, E. A., Gokce, K., & Enisa, M. (2009). Exploring the relationship between teacher beliefs and styles on classroom management in relation to actual teaching practices: a case study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1 (1), 819-828.

Facione, peter. a. (2010). Critical thinking: what it is and why it counts, insight assessment. Millbrae, ca: measured reasons and the California academic press.

Wolfgang, C. H., & Glickman, C. D. (1980). Solving discipline problems: Strategies for classroom teachers (2 ed.). Boston, MS: Allyn and Bacon, Inc.

Adeyemo, S. A. (2012). The relationship between effective classroom management and students' academic achievement. *European Journal of Educational Studies*, 4(3), 367-381.

Evrin, EA., Gökçe, K. & Enisa, M. (2009). Exploring the relationship between teacher beliefs and styles on classroom management in relation to actual teaching practices: a case study. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 612-617